

SPIS SMART

Kostholdsforedrag for unge friidrettsutøvere

06.10.2018 Telemark Friidrettskrets

Silje Hønneland
Sunn Idrett

Sunn Idrett - et samarbeidsprogram i idretten

Prosjektidrettene

Sunn Idretts visjon

'Vi skal bidra til å skape en sunnere idrett og holde de friske utøverne friske'

Hovedmål

- Øke kunnskapen om kosthold, idrettsernæring, vekst og utvikling
- Skape gode matkulturer, trygghet og trivsel rundt mat
- Redusere forekomst av spiseforstyrrelser blant unge idrettsutøvere

07.10.16

SUNN IDRETT

4

Hva skaper en god utøver?

**NYSGJERRIGHET PÅ
UTVIKLING –**

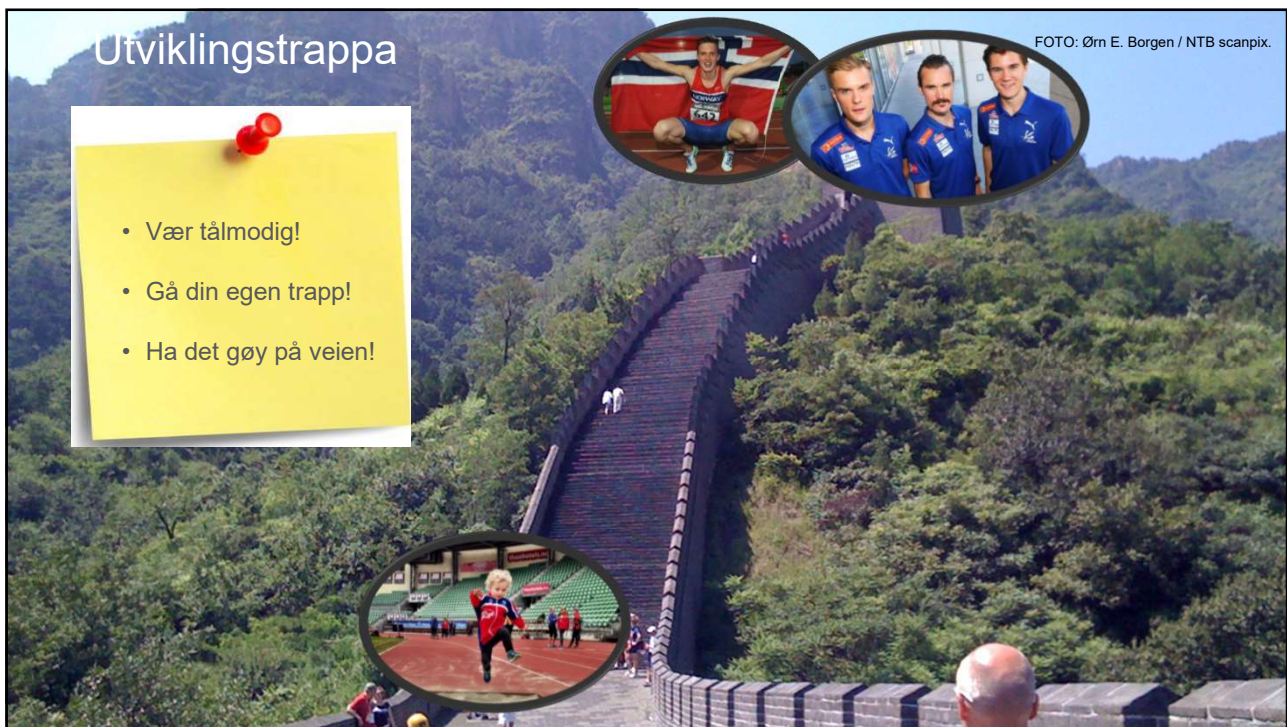
**HVA KAN GJØRE MEG
BEDRE??**

07.10.16

SUNN IDRETT

Utviklingstrappa

- Vær tålmodig!
- Gå din egen trapp!
- Ha det gøy på veien!

FOTO: Ørn E. Borgen / NTB scanpix.

Du skal være sjef i ditt eget liv og idrettsprosjekt!

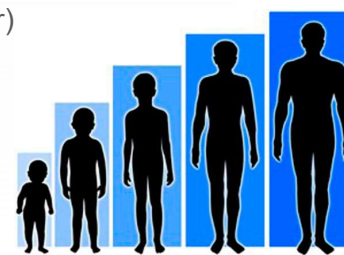

08.10.2018 Spis smart 8

Det er store forskjeller i utvikling

- Når vi er født på året...
- Det er store forskjeller innad i kjønn
 - Noen vokser tidlig, noen modnes sent (genetiske forskjeller)
- Det er store forskjeller mellom gutter og jenter
 - Dette skyldes hormonene **østrogen** og **testosteron**

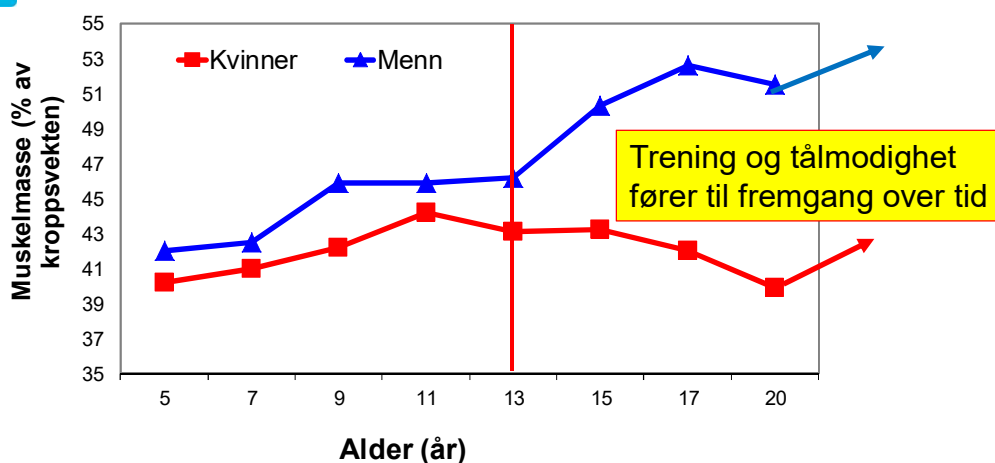

Din kropp skal følge
din utvikling!

28.08.17

Muskelmassen endrer seg i puberteten

07.10.16

SUNN IDRETT

(Malina, 1988)

12

Tålmodighet !!!!!!!!!

- Stagnasjon er en naturlig del av utviklingen – spesielt for jenter
- **Tålmodighet** i utviklingen er en viktig del av det å være toppidrettsutøver!

07.10.16

SUNN IDRETT

13

KROPPER er forskjellige!

Husk at kroppen skal være sterk og funksjonell til det du driver med!

Ta vare på hverandre

- "the team makes the individual shine"

Bygg hverandre gode!

- Sammenlign deg med deg selv!
- Ha fokus på egen fremgang!
- Husk at utvikling skjer i «etapper»!

Monica K. Torstveit

16

Snakk med trener, mamma og pappa om trening, kosthold, kropp, prestasjon og tanker rundt dette!

ÅPENHET!!!

IDRETTSESNÆRING

28.08.17

SUNN IDRETT

18

Hvorfor er kosthold viktig for deg som idrettsutøver?

Med et optimalt kosthold oppnår du:

- Større treningskapasitet
- Raskere og bedre restitusjon
- Bedre konsentrasjon
- Godt immunforsvar
- God beinhelse
- God helse - **HELSE kommer alltid foran PRESTASJON!!**

07.10.16

SUNN IDRETT

20

Husk bullshit-filteret!

#spissmart

SUNN IDRETT

Proteinpannekaker for hele familien

Hvorfor ikke prøve disse supersunne pannekakene?

Henns inntak av

LIMITED EDITION A200 TIGHTS - KUN 100 STK

GYM GROSSISTEN

KJØP 3 BETAL FOR 2!

OLYMPIATC
SUNN IDRETT

- Kunnskap om idrettsernæring
- Skreddersy kosthold etter behov
- Eier egne rutiner og tar ansvar
- Vektregulering og ergogene stoffer

- Kunnskap om fysiologiske og psykologiske endringer under puberteten
- Økt matvarekunnskap og tar selv ansvar for etablerte rutiner
- Time måltidene riktig til trening og restitusjon

- Regelmessig måltidsmønster og kunnskap om krav til mengde og type mat og drikke for å sikre vekst og utvikling
- Være med på matlaging
- Det praktiske tilrettelegges av foreldre og trenere

Matglede

Side 23

SUNN IDRETT

Obs – Hybelboeren!

Tenk enkelt...

Mer trening = mer mat
Mer trening = mer hvile
Mer trening = mer søvn

Mer trening = høyere belastning
= høyere risiko for skade og sykdom
= du må være enda nøyer med mat, hvile og søvn!!

07.10.16 SUNN IDRETT

Pri 1: Spis NOK mat!

- Viktig for normal vekst og utvikling og gode idrettsprestasjoner
- Økt treningsmengde krever økt inntak av mat
- Unge idrettsutøvere har ekstra stort behov for energi pga.
 - Vekst
 - Trening

07.10.16

SUNN IDRETT

27

Keeping athletes safe is a process of steps and we cannot leave any of them to chance.

Each of these steps in the Injury Prevention Pyramid build on each other and without the base, the rest of sports is irrelevant.

Start with the base, then build your way to the top!

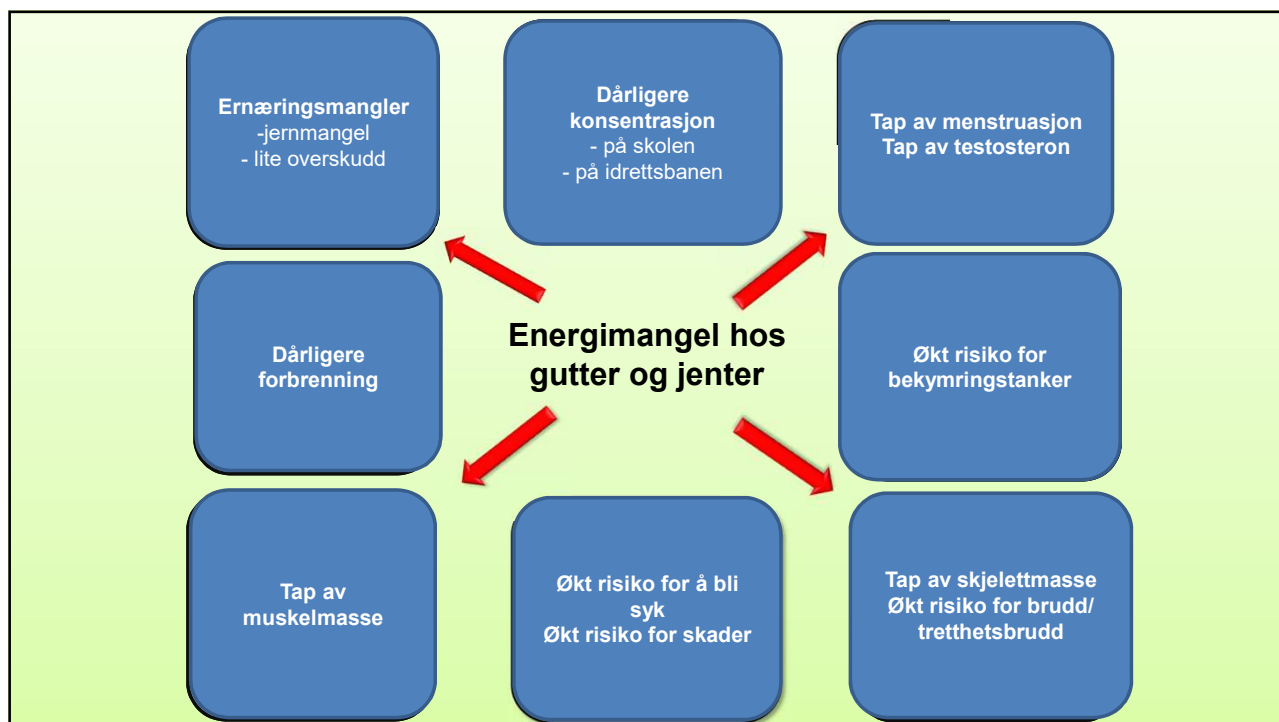
07.10.16

SUNN IDRETT

28

- Energimangel – hva kan det føre til?

JA til mensen!

- Mensen er et friskhetstegn
- Alle jenter skal menstruere!
- Hvis menstruasjonen uteblir kan det være et tegn på at kroppen ikke får nok energi

07.10.16

SUNN IDRETT

31

Dekk energibehovet – spis regelmessig!

- Spis 4 hovedmåltider hver dag
 - frokost, lunsj, middag, kveldsmat
- Spis mellommåltider
 - i et friminutt, etter skolen, før/etter trening

Planlegg måltidene dine på samme måte
som du planlegger trening!

07.10.16

SUNN IDRETT

32

Planlegg måltidene dine!

Eksempel:

Kl. 7.30	Frokost
Kl. 11	Lunsj
Kl. 14	Mellommåltid
Kl. 16.30	Middag
Kl. 18-19.30	Trening Restitusjonsmåltid
Kl. 20.30	Kvelds

07.10.16

SUNN IDRETT

33

Spis smart – spis variert!

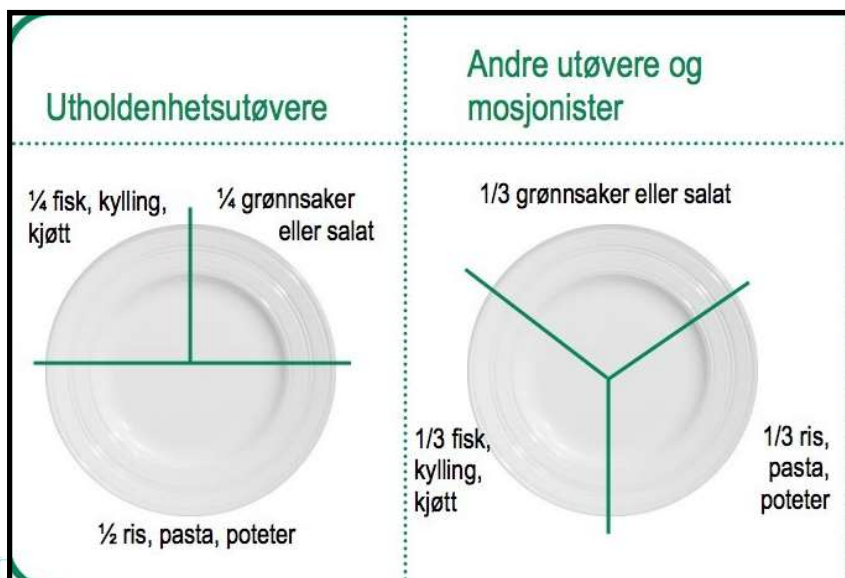
1. Grove brød og kornvarer	} «Bensin»
2. Poteter, ris og pasta	
3. Grønnsaker	} «Beskyttelse»
4. Fukt, bær og nøtter	
5. Fisk, kylling, kjøtt og egg	} «Byggesteiner»
6. Melk, yoghurt og ost	
7. Matfett (margariner og oljer)	} «Smart fett»

- Hva mangler?

Spis smart

08.10.2018

34

Karbohydratrik mat = BENSIN

- Kroppens viktigste energikilde under trening
- Karbohydrat rik mat fyller energilagrene og gjør at du
 - orker å trene hardere og lengre
 - restituerer deg raskere
 - mindre utsatt for sykdom

Spis mye karbohydratrik mat når du trener mye!

Brødskiver, havregrøt, kornblanding...

Potet, pasta og ris...

Frukt, bær, juice, grønnsaker, smoothies...

07.10.16

SUNN IDRETT

37

Spis en regnbue hver dag ☺ 5 om dagen – pynt maten!

07.10.16

Litt protein i hvert måltid!

07.10.16

SUNN

39

Proteinpulver eller mat?

07.10.16

SUNN IDRETT

40

Kalsium – 3 om dagen

- Viktig for å bygge et sterkt skjelett og oppnå maksimal benmasse (peak bone mass)
- Eksempel på 3 om dagen
 - 1 glass melk
 - ost på 1 brødskeive
 - 1 yoghurt
- **Nok energi + fysisk aktivitet + kalsium + vitamin D = sterkt skjelett**

07.10.16

SUNN IDRETT

43

KOSTRÅD FOR TRENING OG KONKURRANSE

07.10.16

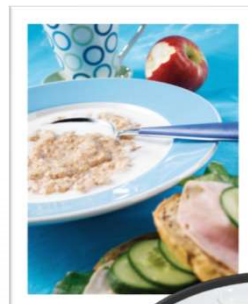
SUNN IDRETT

44

FØR trening og konkurranse

- Spis et hovedmåltid 2-3 t før
 - Brødsiver
 - Kornblanding
 - Havregrøt
 - Varmrett med pasta, ris eller potet
- Drikk for å sikre væskebalanse
- Spis eller drikk et lite måltid 1 time før hvis du er litt sulten
 - Frukt, yoghurt, smoothie, brødskive etc.

07.10.16

SUNN IDRETT

46

UNDER trening og konkurranse

- Drikk på alle treningsøkter
 - Minst 5 dl per time (drikk mer når det er varmt!)
- Drikk før du blir tørst!
 - Start væskeinntaket tidlig og drikk hvert 15-20 minutt
- Innta karbohydrater på økter over 1-1,5 t med høy intensitet
 - Svak saft, sportsdrikke
 - Banan, rosiner, brødmat, energibar

07.10.16

SUNN IDRETT

47

ETTER trening og konkurranse - **RESTITUSJON**

- Raskt påfyll av mat og drikke etter trening gjør at kroppen henter seg raskere inn igjen

07.10.16

SUNN IDRETT

48

ETTER trening og konkurranse - **RESTITUSJON**

- Innta et restitusjonsmåltid innen en halvtime
 - Banan/frukt
 - Rosiner
 - Juice
 - Melk, sjokolademelk
 - Yoghurt med korn
 - Brødmatt
 - Müslibar

- Spis et større måltid innen 1-2 timer

07.10.16

SUNN IDRETT

49

Smart mat på trening og konkurranser – lag din egen «matbag»

- **Drikke**
 - VANN, svak saft
 - Juice, smoothie
 - Melk, sjokolademelk, kakao
- **Matpakker**
 - Brødkiver/rundstykker med variert pålegg
 - Middagsrester, pastasalat, wraps
- **Frukt og grønt**
 - Hel/oppskåret frukt, fruktsalat
 - Tørket frukt som rosiner, aprikos etc.
 - Grønnsaker, f.eks. knaskerøtter, cherrytomater
- **Yoghurt, kesam, skyr med og uten korn**
- **Ferdiggroter**
- **Nøtteblanding**
- **Müslibar**

Spis etter trening!

Hvis du ikke inntar mat etter trening, vil du restituere deg saktere og redusere effekten av selve treningsøkten!

Søvn – hvor viktig er det?

Hva er din
«søvntyv»?

Psykisk helse

Sykdom og skade

Skoleprestasjoner

Idrettsprestasjoner

07.10.16

SUNN IDRETT

52

Hvor mye søvn trenger du?

- Gjennomsnittlig søvnbehov er :

8-10 timer

- Norske ungdommer sover i gjennomsnitt 6,5 t
 - Hva er søvntyvene??
 - Hvordan skal vi få til å prioritere søvn?

07.10.16

SUNN IDRETT

53

Tips for å øke energiinntaket? – snakk sammen 2 og 2

- Flere måltider – flere matpakker
- Margarin på brødmatt
- Flere pålegg sammen på brødsiver
- Næringsrike drikker (melk, juice etc.) til måltider
- Fet fisk som pålegg og til middag
- Ekstra margarin/oljer/pesto i matlaging: på salater, i sauser, i stekepanna
- Nøtter som mellommåltid/snacks
- Svak saft/sportsdrikk på lange treningsøkter
- Restitusjonsmåltid etter trening

07.10.16

SUNN IDRETT

Kosttilskudd og doping

- Ingen tilskudd kan garanteres frie for forbudte stoffer
- Du er selv ansvarlig for de tilskuddene du tar, også ved en eventuell positiv dopingprøve
- Bruk av tilskudd kjøpt i utlandet eller over internett frarådes, da disse ofte har høy risiko for forurensning
- Diskuter alltid bruk av kosttilskudd med en fagperson!

SPIS MAT – IKKE PREPARAT!

08.10.2018

Spis smart

55

07.10.16

SUNN IDRETT

56

MatGLEDE og trivsel rundt matbordet

- Vær nysgjerrig – smak på nye ting
- Prøv nye oppskrifter
- Lag mat sammen med andre
- Dekk hyggelige bord
- Ha ro rundt matbordet
- Ta deg god tid til å spise
- Nyt maten
- Gjør litt forskjell på hverdag og helg

« Er det noen som kan spise dessert så er det vi idrettsutøvere som trener så mye »
Marit Bjørgen

28.08.17

SUNN IDRETT

57

80/20 regelen

Dagens viktigste budskap!

- Ha troen på deg selv og ditt eget idrettsprosjekt
- Vær tålmodig og tenk langsiktig rundt vekst, utvikling og prestasjon
- Spis variert og regelmessig
- **Ta vare på matgleden – NYT! 😊**

Dagens viktigste budskap

Du skal styre fjernkontrollen din selv!

La din kropp følge din utvikling!

Tenk enkelt: mer trening krever mer mat, hvile og søvn!

Mat er trivsel og glede – ikke glem det!

28.08.17

SUNN IDRETT

60

HER FINNER DU OSS

Lik oss på
Facebook

Følg oss på
Twitter

Følg oss på
Instagram

Gå til
E-læringsportalen

SPIS SMART VÅRE AKTIVITETER AMBASSADØRER SPISFORSTYRELSE OM SUNN IDRETT KONTAKT

Bl kjent med våre ambassadører!

Mattipset: Smoothie varianter

Lær mer om idrettsnærings

INNLEGG

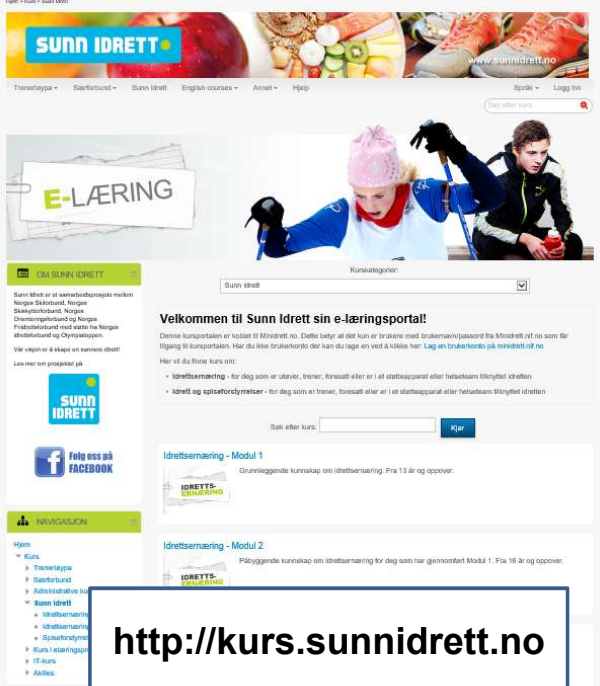
Artikkel

Blogg

Artikkel

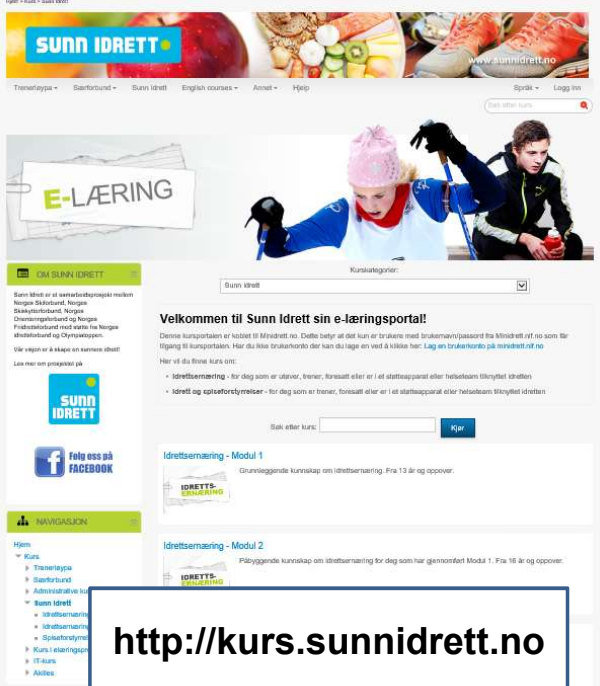

SUNN IDRETT

08.10.2018

<http://kurs.sunnidrett.no>

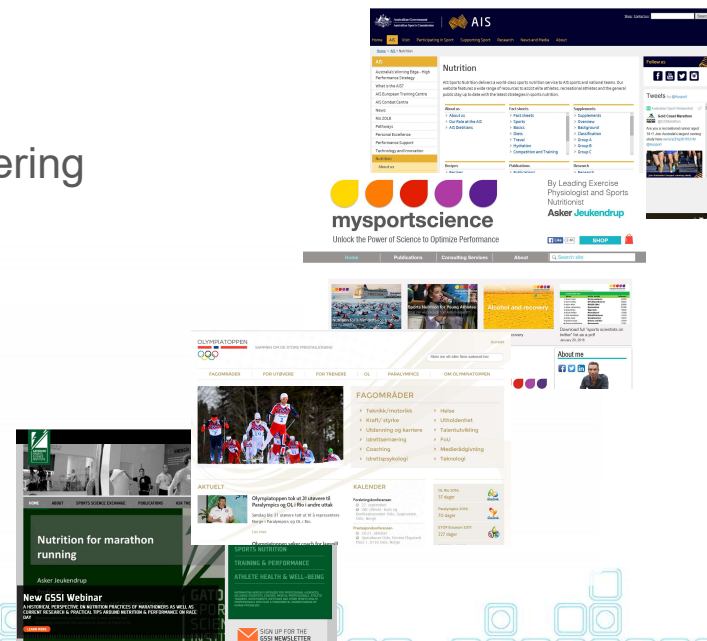
62

SUNN IDRETT

Gode kilder til idrettsernæring

- www.olympiatoppen.no
- www.sunnidrett.no
- www.ais.org.au/nutrition
- www.gssiweb.org
- www.mysportscience.com

62

Takk for meg!

07.10.16

SUNN IDRETT

64